Opłata pocztowa uiszczona gotówką

PRZEMYSŁ SZKLANY

CZASOPISMO ZWIĄZKU HUT SZKLANYCH W POLSCE.

Rok III | Warszawa, marzec—kwiecień 1937 r. | Nr. 3-4 (32)

Redakcja i Administracja: Warszawa 1, ul. Traugutta 3, tel. 291-29
Adres telegraficzny: „HUTSZKŁO"

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju rocznie zł. 5.—, kwartalnie zł. 1.50. Numer pojedyńczy 50 gr.

T R E Ś Ć:

IMPORT I EKSPORT SZKŁA I WYROBÓW SZKLANYCH

w m-cu styczniu 1937 r.

Nr. Nr. wykazu statyst.	NAZWA TOWARU	PRZYWÓZ kg.	PRZYWÓZ zł.	WYWÓZ kg.	WYWÓZ zł.
89710	Szkło rozdrobnione	—	—	—	—
89720	Szkło barwne do powlekania, emalja w kawałkach lub proszku — oprócz osobno wymienionych	16.270	28.021	—	—
89800	Cegiełki, pustaki, płyty, płytki, dachówki ze szkła	—	—	—	—
	Butelki, gąsiory, słoje i t. p. służące do stałego przechowywania płynów i innych towarów, chociażby z odlanemi lub wyciskanemi literami, napisami, godłami, lecz bez innych ozdób — nierżnięte, nieszlifowane, oprócz osobno wymienionych:				
89910	ze szkła naturalnej barwy butelkowej, oprócz osobno wymienionej, bez przyszlifowanych szyjek, korków, wyrównanych denek i brzegów	150	80	4.050	3.201
89920	ze szkła półbiałego, białego — bez przyszlifowanych szyjek, korków, wyrównanych denek i brzegów	3.824	4.027	4	16
89930	ze szkła mlecznego, bronzowego, barwnego (w masie zabarwionego), bez przyszlifowanych szyjek, korków, wyrównanych denek i brzegów	326	503	—	—
89940	ze szkła wszelkiej barwy z przyszlifowanemi szyjkami, korkami z wyrównanemi brzegami, denkami, naczynia do konserw	477	1.256	—	—
89950	wyroby szklane, objęte Nr. Nr. 89910-89940, z dodatkiem korka lub innych pospolitych materjałów, również oplecione słomą, trzciną, drutem i t. p.	43	254	—	—
89960	Syfony, chociażby z częściami metalowemi i innemi	—	—	—	—
	Wyroby, oprócz osobno wymienionych ze szkła białego, półbiałego — nieszlifowane, nierżnięte, chociażby z przyszlifowanemi szyjkami, korkami, pokrywkami, także wyrównanemi dnami, brzegami, oraz z odlanemi lub wyciskanemi deseniami, godłami, napisami, lecz bez innych ozdób:				
90010	prasowane lub lane	489	1.601	9.036	7.435
90020	dęte gładkie o grubości ścianek powyżej 4 mm.	1.158	2.689	—	—
90030	dęte inne	645	3.528	5.162	15.456
90040	rurki, pręty	17.615	53.760	2	21
90050	wszelkie naczynia laboratoryjne, chociażby z podziałkami; ampułki i t. p. wyroby z rurek, oprócz osobno wymienionych	1.625	20.077	25	80
90100	Naczynia do przechowywania wyrobów perfumeryjnych i kosmetycznych ze szkła białego, mlecznego, barwnego	545	1.837	—	—
90200	Naczynia do przechowywania wyrobów perfumeryjnych i kosmetycznych, szlifowane, polerowane, rżnięte — ze szkła białego, mlecznego, barwnego	18	171	—	—
90300	Wyroby ze szkła białego szlifowane, polerowane rżnięte, lecz bez innych ozdób	585	15.548	10.447	15.542
	Wyroby ze szkła w masie zabarwionego, dwuwarstwowego, mlecznego, malowanego, oprócz osobno wymienionych, karbowanego z powierzchnią spękaną (craquele), lodową:	2	15	—	—
90410	rurki, pręty	1.246	5.791	—	—
90420	nieszlifowane, nierżnięte, chociażby z przyszlifowanemi szyjkami, korkami, pokrywkami, wyrównanemi dnami, brzegami, oraz z odlanemi lub wyciskanemi napisami, godłami, wzorami, lecz bez innych ozdób	341	1.458	—	—
90430	szlifowane polerowane, rżnięte lecz bez innych ozdób	615	32.027	2	34
90500	Wyroby, oprócz osobno wymienionych, ze szkła białego, półbiałego, w masie zabarwionego, dwuwarstwowego, mlecznego, matowanego, karbowanego, z powierzchnią spękaną (craquele), lodową oraz wszelkie naczynia do przechowywania wyrobów perfumeryjnych i kosmetycznych — wszystko z dodatkiem pospolitych materjałów, niestanowiących ozdób	1.177	6.083	1	10
90600	Wyroby ze szkła wszelkiego gatunku, ozdobne, oprócz osobno wymienionych, jako to: z wytrawionemi, matowanemi lub malowanemi wzorami malowidłami, emalją, złoceniem, srebrzeniem, ozdobami z pospolitych lub kosztownych materjałów	100	1.978	8.990	13.917
90710	Szkło w postaci łusek, kulek	26	141	—	—
90720	Soczewki do kieszonkowych lamp elektrycznych	—	—	—	—
90800	Gotowe naczynia do termosów, chociażby posrebrzane	0	1	—	—

(Dalszy ciąg na str. III okładki)

PRZEMYSŁ SZKLANY

CZASOPISMO ZWIĄZKU HUT SZKLANYCH W POLSCE.

Rok III | Warszawa, marzec—kwiecień 1937 r. | Nr. 3-4 (32)

Redakcja i Administracja: Warszawa 1, ul. Traugutta 3, tel. 291-29

Adres telegraficzny: „HUTSZKŁO"

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju rocznie zł. 5.—, kwartalnie zł. 1.50. Numer pojedyńczy 50 gr.

„Wiadomość historyczna o Fabryce Szkieł i Zwierciadeł Ozdobnych w Urzeczu Radziwiłłowskim na Litwie"

Pod tym tytułem Aleksander Jelski napisał w roku 1899 i przedłożył komisji badania historii sztuki Akademii Umiejętności pracę*), o historycznej już radziwiłłowskiej fabryce szkieł i zwierciadeł ozdobnych w Urzeczu, miasteczku dawnego księstwa słuckiego, w byłym województwie nowogródzkim (Urzecze dziś należy do Z. S. S. R.). Wobec niezwykle ciekawej treści, dotyczącej historii szklarstwa polskiego, poniżej podajemy streszczenie tej pracy.

W ostatnich latach przed wojną Urzecze (Ureczje) lub z białoruska Ureczcze była to mała osada żydowska o 70 domach, z znikomą liczbą chrześcijan i wchodziła do obszaru gubernii Mińskiej. Leżała ona na zachodnim krańcu powiatu bobrujskiego, w gminie Horki, nad rzeczką Berezdenką, dopływem Talki, przy gościńcu słucko bobrujskim, o 25 wiorst odległa od historycznego Słucka. Opuszczamy historię tego osiedla i losy, jakie to osiedle przechodziło. Dziś, nie pozostało na miejscu nic oprócz mętnej tradycji i wzgórzystych popielisk.

Autor zaznacza, że praca jego nie jest wyczerpującą, lecz znajdują się w niej wiadomości przez nikogo innego dotąd nie podane w druku. Według opinii komisji badawczej historii przemysłu polskiego, cech szklarzy istniał w Krakowie już w wieku XV, chociaż hut szklanych wówczas nie było w Polsce i na Litwie. Dopiero w roku 1547 założył szklarnię pod Wilnem niejaki Palecki; w tym czasie funkcjonowały również 4 huty szklane w powiecie wiślickim i sandomierskim. Czas powstania fabryki szkła w Urzeczu nie jest dokładnie ustalony. Syrokomla w swych „Wędrówkach" w roku 1853 podaje, że huty szklane w Nalibokach i Urzeczu zakładał ks. Karol Radziwiłł „Panie Kochanku" (str. 167), Julian Kołaczkowski w swej pracy „Wiadomości tyczące się przemysłu i sztuki w dawnej Polsce" podaje, że huta Nalibocka jakoby „najsławniejsza na całą Litwę" założona była dopiero w wieku XVIII przez Ks. Annę z Sanguszków Radziwiłłową.

W papierach ordynacji Radziwiłłów z roku 1744 natrafiamy na pierwszy ślad istnienia huty w Urzeczu. Wnioskować można, że huta została założona pod koniec XVII lub na początku XVIII stulecia przez księcia Karola Neuburskiego, męża Ludwiki Karoliny, córki ks. Bogusława Radziwiłła. Ks. Neuburski, obrotny Niemiec, mając dokładne wzory techniczne ze swej ojczyzny, mógł założyć hutę szklaną i inne fabryki. Hutnikami na początku byli sprowadzeni przez ks. Karola Niemcy i dopiero za dziedzictwa Radziwiłłów miejsce Niemców stopniowo zajęli robotnicy miejscowi. Z przechowywanych inwentarzy wynika, że w roku 1744 dyrektorem huty był *Bachstrom*, głównym majstrem — *Kaufeld*, szlifierzami — *Wunsch i Miller*, majstrem-dmuchaczem tafel (aufmundirem) — *Scherber*, pomocnikiem — *Eichapfel*, polerownikiem- *Drosch*, podlewaczem luster — *Fleck*, stolarzem — *Wiese*, pisarzem w hucie — *Johsman*, robotnikami — *Natusz i Tyc*. Oprócz tych cudzoziemców pracowali i robotnicy miejscowi, np. hutnik *Ławnikowicz*, budowniczy *Dzierdziejewski*, główny rysownik *Dubicki* i inni.

W Urzeczu istniała w tym czasie wielka huta lustrzanego szkła, huta szkła taflowego (okiennego) i szkła stołowego, jak również szlifiernia i polerownia. Zwierciadła wyrabiano od 7 do 39 cali w różnych oprawach. Ceny były bardzo wysokie. Za czasów ks. Radziwiłła „Panie Kochanku" cały zamek Nieświeski zapełniony był zwierciadłami wielkich rozmiarów, przeważnie pochodzącymi z własnej fabryki w Urzeczu. („Atheneum" Kraszewskiego r. 1845, t. VI, str. 192). Wyroby szklane Urzecza rozwożone były po całej Litwie i głównie zbywane w czasie dorocznych jarmarków.

Drugi zrzędu inwentarz obejmuje czas od 29 grudnia 1774 do 6 lutego 1775 roku, w którym huta znajdowała się wówczas pod „superintendencyą" Antoniego Leszkowskiego. Dowiadujemy się teraz, że

*) Praca ta była zamieszczona w sprawozdaniach komisji do badania historii sztuki w Polsce (tom VI, zeszyt IV, str. 232-263) poza tym, jako odbitka wydana została w Krakowie w r. 1899 nakładem Akademii Umiejętności.

już cały skład osobowy administracji, majstrów i robotników był miejscowego pochodzenia.

Inwentarz z roku 1774 wymienia: sławne „puzderka" podróżne, kielichy, flety (kieliszki wysokie, wąskie, do wina szampańskiego), puchary, flasze, lampki, nawet szkiełka do zegarków, a pomiędzy lustrami gotowalnie damskie. Od roku 1775 do 1778 hutę wydzierżawiono Wojciechowi Tarasowskiemu, który już przed tym ją dzierżawił. Huta, nie zważając na zły stan zabudowań, prosperowała, dostarczając wyrobów szklanych rodzinom Radziwiłłów, Ogińskich, Sanguszków, Odyńców, Oskierków, Rokickich, Suchozanetów, Laskowskich, Sawickich, Jeleńskich, Kalęczyńskich, Połońskich i innych, zresztą nabywcami były zakony i żydzi rohaczewscy, hłuscy i t. p. Wiadomo, że dzierżawcy „zawarowano", aby najsumienniej „nic nie urywając" wypłacał ludziom zarobione pieniądze, zwane z niemiecka „lunungami". Hutę obsługiwało robocizną 5 wsi, składających się z 118 „dymów". Nadto 10 kozaków z zaścianka Soroki służyło w hucie jako konni posłańcy, zaś 10 hutników ze wsi Jasyl i 2 hutników ze wsi Solonie odrabiało w hucie dni za dzierżawione grunta. W hucie więc było dużo zatrudnionych ludzi.

Archiwa słuckie i nieświeckie od roku 1778 aż do 1824 nie zawierają żadnej wzmianki o hucie w Urzeczu. Jednak w r. 1821 z czasopisma „Dzieje Dobroczynności" wynika, iż „w strasznym 1812 roku szlifiernie zwierciadeł wraz z wodnymi silnikami ją poruszających zniszczyła pożoga; odtąd tylko wylewano zwierciadła na gotowych taflach, bez szlifowania, ale szkła stołowe, wzorzyste, ryse pięknie i gładkie wyrabiano jeszcze i rozwożono w różne miejsca". Ostatni dokument archiwalny z dnia 9 listopada 1826 r. porusza sprawę pisarza huty Karola Kroszczyńskiego, który miał zatrzymać dla siebie 50 rubli asygnacyjnych, ofiarowanych przez cesarza Aleksandra I majstrom i wyrobnikom huty w Urzeczu, w czasie przejazdu w roku 1823.

W latach 1840-ch fabryka Urzecka, wyrabiając jeszcze lustra i szkło, chyli się ku upadkowi, widocznie nie chciał jej podtrzymać ówczesny właściciel książy Leon Wittgenstein. Około roku 1846 produkcję przerwano i hutę zaczęto likwidować a na porębach i popieliskach założono folwark Zahradzie. Prawdopodobnie huta została całkowicie unieruchomiona w roku 1848, kiedy ogromny stół spiżowy do odlewania tafli lustrzanych (żeliwny) sprzedano. Pozostałą zaś część Urzecza rozparcelowano między włościan.

Fabryka szkieł i zwierciadeł ozdobnych w Urzeczu przeszła do historii; wyroby jej świadczą o kulturze kraju w dziedzinie techniki i sztuki i pozostaną na zawsze piękną pamiątką rytownictwa hutnika polskiego, wykonywanego ręcznie rylcem i diamentem zamiast, jak obecnie, kwasem gryzącym, piaskiem i korundem.

Tyle o jednej z pierwszych hut polskich.

Zachęcamy najgoręcej wszystkich Sz. Czytelników do puszukiwań materiałów o innych, dawnych hutach polskich. Za wszelkie materiały, fotografie starych szkieł Redakcja zgóry składa podziękowanie.

A. T.

Nowości techniczne.

pod red. inż. A. Dobrzańskiego.

BADANIA TECHNOLOGICZNE W WIELKICH HUTACH SZKLANYCH.

(pg. Dr. Thomas'a)

Wyniki centrali badań zależą przede wszystkim od rodzaju stosunków, istniejących między badaczami i technikami ruchu. Różnica intelektualna oraz zapatrywania się na sposób ujmowania problemów czynią ich współpracę bardzo trudną i, tylko w tym wypadku, gdy osoba badacza dostosuje się do problemów i wymagań produkcji, stała współpraca może być osiągnięta. Stan ten, zdaje się, został już osiągnięty w większości wielkich niemieckich hut szklanych.

Centrala badań powinna wypełniać dwie czynności: 1) obserwować procesy fizyko-chemiczne tyczące się fabrykacji, oraz 2) opracowywać nowe jej sposoby. Nie jest niezbędnym ograniczać poszczególne osoby do jednego lub drugiego z tych dwu zakresów działalności, lecz wprost przeciwnie, umożliwiać zajmowanie się obydwoma.

Co się tyczy bieżącego ruchu fabryki, to należy przede wszystkim badać surowce, nadchodzące z zagranicy. Jakkolwiek by one pochodziły z pokładów w ogóle jednorodnych i reklamacje nie stanowiły by nawet 1%, nie powinno się wyrzekać tej kontroli, szczególniej ze strony mechanicznych hut szklanych, gdyż jest bardzo pożytecznym, aby dostawca zdawał sobie sprawę z tego, iż jego dostawy są sprawdzane. W wypadku kiepskiego wyniku produkcji, trzeba być pewnym, iż winy nie można przypisywać złym surowcom; zdarza się również, iż dzięki uprzedniemu badaniu surowców unika się wielkich strat i przykrości.

Kontrola zestawów obejmuje nadzór nad aparatami wagowymi i analizę zestawu, o ile dotyczy większej produkcji. Specjalne artykuły, produkowane w nieznacznych ilościach, nie dają zwykle powodu do podobnych analiz. Gotowe wyroby powinny być poddawane natychmiastowym próbom, które dają ich charakterystykę.

Analiza węgla, wody, wody osadowej, olejów jest bardzo ważna. Przy mechanicznych generatorach należy codziennie mierzyć wilgotność wiatru, skład gazu i jego wartość cieplną. Fabrykacja specjalnych szkieł wymaga niekiedy bardzo wysokiej temperatury aż do granicy dopuszczalnej ogniotrwałości, należy więc wystrzegać się stosowania wyników uzyskanych na jednym piecu do drugiego, kontrola zatem pirometryczna jest szczególnie potrzebna.

Nadzór nad materiałami ogniotrwałymi ma na celu zapobieżenie zmianom w gatunku dostarczonych wyrobów. Przy donicach niezbędne jest określanie niektórych cech, szczególnie grubości ziarna. Najlepszy sposób skontrolowania bloków wannowych polega na umieszczeniu odłamka na tydzień czasu w donicy, służącej do topienia szkła, identycznego ze

szkłem wannowym. Braki przy fabrykacji z powodu nici stanowią poważną podstawę do oceny. Mierzenie kurczenia się specjalnych bloków przy temperaturze ich pracy jest bardzo pożyteczne.

W razie skonstatowania wad przy wyrobie lub też przy rozpoczęciu nowej produkcji należy szczególnie kontrolować topienie. Niezbędną jest zawsze w fabryce obecność badacza, który by badał przyczynę powstawania tych wad. Co się tyczy artykułów gotowych, to najlepszym sprawdzianem jest chemiczna analiza, o ile się rozchodzi o szkła wyrabiane w dużych ilościach. W fabryce szkła firmy „Osram" np., w której wyrabia się około setki rozmaitych gatunków szkła, są wykonywane szybkie badania, polegające przede wszystkim na sprawdzaniu rozszerzalności szkła; zatapia się drut wolframowy i po dość krótkotrwałym studzeniu sprawdza się, czy naprężenia nie przekraczają dopuszczalnych granic. Szkła, przeznaczone do przeróbki na palnikach, poddaje się natychmiastowemu badaniu, odpowiedniemu do ich warunków pracy.

Studzenie szkieł sprawdza się przez badanie naprężeń, przy czym przy masowej produkcji pobiera się odpowiednią ilość wzorów, podczas gdy przedmioty przeznaczone do uszlachetnienia (rżnięcie, grawura i t. p.), są wszystkie sprawdzane.

Sprawdzanie rozmiarów i badanie gotowych wyrobów nie zwalnia od kontaktu z klientelą, gdyż jedynie ten kontakt daje możność zdawania sobie sprawy z istotnych jej wymagań i w ten tylko sposób można ustalać metody badań, wykluczające z wszelką pewnością jakiekolwiek reklamacje. Głęboka znajomość szczegółów chemicznych i technicznych fabrykacji szkła pozwala badaczowi ustalać sposób produkcji na dłuższy przeciąg czasu. Statystyczne interpretowanie codziennych cyfrowych danych daje możność ustalania norm technicznych dla wyrobów masowych. Z poszczególnych badań, tyczących się ruchu fabryki, można wskazać: mierzenie temperatury w różnych miejscach pieców, badanie prądów szklanych, określenie właściwości szkła przy różnych temperaturach, wyszukiwanie najwłaściwszych surowców, wpływ przewodnictwa cieplnego na wykańczanie szkieł, badanie glinek i materiałów ogniotrwałych, wad szkła, odszklenia, łamliwości, braku chemicznej odporności, próby trawienia za pomocą kwasów, badanie materiału na formy do wyrobu szkła.

Praktyka wysuwa znacznie więcej problemów, których tu nie sposób przytoczyć. Należy to do kompetencji organu techniczno-naukowego, który grupuje poszczególne kwestie i ułatwia w swych komisjach i na swych zebraniach szczegółową wymianę poglądów na nie. W ogóle środki jednej huty nie są wystarczające do rozwiązania tych często bardzo trudnych problemów. Instytut badań przemysłowych, utrzymywany przez Państwo, może również w tych kwestiach oddawać pierwszorzędne usługi.

Prace przygotowawcze do wytwarzania nowości w dziale szklarstwa i wyrobów ogniotrwałych wymagają specjalnych wiadomości. Często inicjatywa pochodzi od zakładów przetwórczych, należy więc być w bardzo ścisłym kontakcie z ich laboratorium. Należy przy tym być bardzo ostrożnym ze względu na zabezpieczenia patentowe. Z pośród ostatnich odkryć można wymienić szkła odporne na parę od metali (rurki oświetleniowe) i szkła o bardzo wysokiej temperaturze krytycznej. Organizacja fabrykacji tych nowości często nastręcza poważne trudności. Dla praktycznego zastosowania rezultatów, osiąganych w laboratoriach, technicy szklarscy, wyszkoleni w dobrych szkołach przemysłowych, są bardzo pożyteczni, nie będąc bowiem specjalnie przysposobieni do pracy naukowej w laboratoriach, oddają oni wielkie usługi przy organizacji produkcji nowości. Badanie nowości, wypuszczanych przez konkurencję, patentów i procesów technologicznych, absorbuje znaczną część działalności badacza, przydzielonego do fabryki.

Istnieje jeszcze dziedzina czysto naukowych badań, która zrodziła prace nad budową szkliwa, granic jego przemiany, nad chemicznymi składnikami szkieł kolorowych i opalizujących etc. Dyrekcja huty powinna brać pod uwagę czas i środki, którymi dysponuje przed ustalaniem programu czysto naukowych prac, i w tym wypadku pożytecznym będzie zawsze kontakt z instytutem naukowym.

Plan ten, opracowany przez D-ra Thomasa, nie jest zwykłym projektem, lecz rzeczywistością wprowadzoną w życie przez jedną z hut niemieckich. Bez wątpienia były tu trudności, a nawet omyłki, lecz wyniki techniczne i naukowe są niezaprzeczalnym sukcesem.

(tłumaczył A. K.)

O ZESTAWACH SZKŁA DO WYROBU WATY SZKLANEJ.

W skrzynce technicznej, zamieszczonej w Nr. 14 czasopisma „Glashütte" z b. r., natrafiliśmy na wyjaśnienia dotyczące składu i własności masy szklanej, przeznaczonej do wyrobu waty. Sprawa ta budzi obecnie powszechne zainteresowanie, chcemy ją przeto krótko zreferować.

Na prośbę podania zestawu do topienia taniego a możliwie miękkiego szkła, z którego dało by się otrzymać watę szklaną o pięknym połysku i dobrze nadającą się do przędzenia, jeden z korespondentów wyjaśnia, że do wyrobu waty szklanej można użyć pierwszej lepszej stłuczki, o ile tylko rozporządza się dobrym urządzeniem. Nie należy stosować zbyt miękkiego szkła, ponieważ stygnie ono zbyt powoli, stosuje się natomiast szkło szybko stygnące; o ile bowiem szkło szybciej stygnie o tyle prędzej daje się prząść. Ażeby wata nie podlegała zbyt wpływowi wilgoci i opadów, masa szklana również nie może być miękka. Uwzględniając powyższe, należy stosować masę szklaną o dużej zawartości wapnia, ponieważ ona przy stosunkowo niskiej temperaturze zachowuje znaczną płynność, a szybko zastyga i jest wysoce odporną na działanie wilgoci. Pożądaną masę szklaną otrzymamy z następującego zestawu: 100 części piasku, 35 wapnia 38 sody i 3 saletry.

Drugi korespondent twierdzi, że zestaw szkła nie ma decydującego wpływu przy wyrobie waty szklanej, większe posiada znaczenie rodzaj urządzenia, a szczególnie sposób ciągnienia nici. Co do zestawu zaznacza, że szkło butelkowe, oraz szkło używane do ciągnienia szyb systemem Fourcault doskonale dają się prząść, a należą do grupy szkieł twardych. W Niem-

czech i Ameryce Północnej głównymi wytwórcami waty są właśnie huty butelkowe i szybowe. Często produkuje się watę i z miękkiej masy szklanej, należy tylko pamiętać, że nie wolno zbytnio szafować sodą, ponieważ wata ze zbyt miękkich zestawów zanadto ulega wpływowi wilgoci, trzeba więc częściowo zastąpić sodę potażem i barytem. Następujący zestaw bardzo się nadaje, mianowicie: 100 kg. piasku, 24 kg. sody, 12 kg. potażu, 14 kg. mączki marmurowej, 7 kg. barytu, 3 kg. saletry potasowej i 1 kg. sulfatu.

SZKŁO LETNIE („SOMMERGLAS")

W Czechosłowacji rozpoczęto wyrób nowego rodzaju szkła taflowego o szczególnych właściwościach.

Szkło powyższe przepuszcza promienie słoneczne, lecz zatrzymuje większą część energii cieplnej. Od dłuższego czasu znane były wprawdzie podobne własności szkieł, używanych do aparatów projekcyjnych oraz do lamp mikroskopowych. W tym wypadku jednak rozwiązanie zagadnienia było względnie łatwe; stawiano w polu promieni lampy żarowej płaskie naczynie, napełnione wodą.

W promieniach słonecznych większa część energii znajduje się w widmie widzialnym. Tak zwane szkło letnie posiada barwę zielono-niebieskawą. Zmniejsza ono wyraźnie temperaturę pomieszczeń podlegających nagrzewaniu przez słońce.

Instytut badań szklarskich w Hrádec Králové poczynił szczegółowe doświadczenia. Nowy materiał należy polecić do zastosowania w częściach budynków zwróconych na południe, np. w szkołach, halach krytych, sanatoriach, szpitalach, składach artykułów spożywczych.

W związku z tym, zakłady przemysłowe, fabrykujące żaluzje okienne, stanęły wobec możliwości ograniczenia swojej produkcji.

Kryzys w czeskim przemyśle szklanym.

Czasopismo „Tchéco-Verre poddaje analizie rozwój szklanego przemysłu czechosłowackiego w związku z okresem kryzysowym, począwszy od roku 1929; wymowne te cyfry podajemy niżej.

Od początku 1930 roku do końca 1935 r. produkcja uległa zmniejszeniu więcej niż o połowę; przyjmując wartość produkcji w roku 1929 za 100, spadek produkcji w dalszych latach kształtuje się w następującym stosunku liczbowym:

1930 r.	1931 r.	1932 r.	1933 r.	1934 r.	1935 r.
83.4	75.1	54.3	48.6	46.1	44.5

Bezrobocie zwiększyło się z 2.735 osób w roku 1929 do 20.982 osób w roku 1935. Liczby te jednak dotyczą tylko tych bezrobotnych, którzy są zarejestrowani w urzędach pośrednictwa pracy; pozostała część bezrobotnych nie jest objęta tym obliczeniem. Uwzględniając wszystkie możliwe okoliczności, należy stwierdzić, że w końcu 1935 roku 50% wszystkich zatrudnionych w przemyśle szklanym pracowników zostało dotkniętych bezrobociem.

W przeciągu tego okresu eksport czechosłowackich wyrobów szklanych spadł o 50% ilościowo i więcej niż o 60% wartościowo.

Eksport wyrobów szklanych z Czechosłowacji wynosił:

rok	tonn	milionów Kč
1929	222 785	1378
1930	193.551	1154
1931	186.392	974
1932	117.183	611
1933	108.458	531
1934	112.242	400
1935	111.279	386

Jednocześnie znacznie spadły przeciętne ceny eksportowe: w roku 1929 wynosiły one 619 K. č. za 100 kg., a w roku 1933 zaledwie 400 K. č.

Jak podaje „Allgemeine Glas und Keram Industrie", ogólna sytuacja czeskiego przemysłu szklanego naogół uległa poprawie, za wyjątkiem działu butelkowego; stan ten jednak nie jest utrwalony, istnieją bowiem obawy, że może on ulec zmianom na gorsze, o ile przemysł szklany nie zdobędzie się na organizację eksportu swoich wyrobów.

Chociaż już obecnie, dzięki wysokiej wartości wyrobów, jak również wskutek sprawnej technicznej, handlowej i gospodarczej organizacji można być spokojnym o dalszy los przemysłu szklanego.

O ile chodzi o konkurencję w handlu eksportowym z Niemcami, to daje się stwierdzić na podstawie dokumentów, że Rzesza Niemiecka nie ogranicza się jedynie do wydajnej pomocy walutowej, co przyczynia się do obniżenia cen jej wyrobów, lecz udziela również pomocy ze strony komisji rozrachunkowych przy eksporcie do krajów, w których wyroby niemieckie napotykają na konkurencję Czechosłowacji. To samo można powiedzieć o dumpingu japońskim.

W związku z kształtowaniem się sytuacji w innych państwach, konieczność dewaluacji, jak również związane z nią zarządzenia rządowe zostały uznane przez przemysł szklany jako słuszne, natomiast dalsze obniżenie wartości pieniądza nie jest uważane za usprawiedliwione. W praktyce jednak dewaluacja wywarła w czeskim przemyśle szklanym skutki raczej ujemne, gdyż w wypadkach eksportu do bloku krajów waluty złotej jak: Francji, Szwajcarii i Włoch, które w znaczniejszym stopniu, niż Czesi obniżyły wartość swego pieniądza, przemysł ponosi dotkliwe straty. Straty te dałoby się skompensować kierując eksport do krajów o walucie dolarowej i funtowej, w rzeczywistości jednak korzyści te pochłania całkowicie walka przemysłu czeskiego z konkurencją innych krajów o obniżonej walucie, przedewszystkiem zaś Rzeszy Niemieckiej.

Jak już zaznaczyliśmy, produkcja szkła butelkowego, oraz szkła opakunkowego przeżywa obecnie poważny kryzys wskutek coraz bardziej ujawniającej się tendencji do zastąpienia go wyrobami z papieru i blachy; objawy te zmuszają i tak już nadwyrężony przemysł butelkowy do zwrócenia się o pomoc rządową, gdyż nasuwa się obawa, że huty trudniące się wyrobem butelek i szkła opakunkowego, w niektórych wypadkach wykorzystujące teraz tylko 35—40% swojej zdolności wytwórczej, będą zmuszone do dalszej redukcji swojej produkcji, co może wywołać zwolnienie do 5000 robotników, zatrudnionych w hutach butelkowych.

Niedawno utworzone kartele szklane rozwijają się pomyślnie, również pomyślne widoki rozwoju mają nowopowstałe gałęzie przemysłu szklanego.

Przemysł szklany w Turcji.

(Verre et Silic. Industr. Nr. 11/37)

Studia nad przemysłem szklanym, którego budowa przewidziana była w pierwszym pięcioletnim planie, zostały rozpoczęte w r. 1931; później, po powzięciu decyzji co do miejsca wybudowania pierwszej fabryki, po zbadaniu sprawy surowców i warunków fabrykacji oraz sprzedaży, zdecydowano w lutym roku 1934 przystąpić do budowy fabryki, której eksploatacja mogła już być rozpoczęta w niespełna rok po tym.

Pierwsza ta huta szklana zajmuje się wyrobem butelek i szkieł wskazanych poniżej i przedstawia następującą zdolność produkcji:

Oddział produkcji butelek

(butelki we wszystkich rozmiarach i objętościach)

sztuk	ton
15.000.000	4.220

Roczne zapotrzebowanie butelek stanowi właściwie około 28 milionów sztuk, lecz znajdujące się na rynku stare zapasy nie pozwalają na produkcję większych chwilowo ilości, niż 14-15 milionów.

Oddział różnych szkieł

	tuzinów	ton
szkła do lamp różnych typów . .	250.000	180
szklanki dęte	180.000	227
karafki	7.000	56
kufle z uchem lub bez ucha . . .	60.000	170
owocarki, talerzyki, bole, kompotierki etc.	20.000	120
filiżanki	50.000	40
słoje	25.000	170
buteleczki i flaszeczki do lekarstw, atramentu, kleju i produkt. farmaceut.	250.000	150
	842.000	1.113

Fabryka dąży do tego, by w zupełności zaspokoić zapotrzebowanie na butelki i szkła sprowadzane dotychczas z zagranicy, i przyczynić się tym samym do zatrzymywania w kraju sumy około 700 do 800 tys. funtów tureckich. Przy budowie fabryki przewidziana była możność dalszej jej rozbudowy o 50% wydajności. Dzięki ścisłej kontroli technicznej wszystkich faz produkcji osiągnięto bardzo wysoki stopień gatunku szkła, które wypuszczone na rynek z miejsca zdobyło uznanie odbiorców, tak że nie było żadnych reklamacji. Na wystawie w Izmirze różne gatunki szkieł wywołały powszechne zainteresowanie i podziw.

Przewidywane jest następnie wybudowanie fabryki, produkującej żarówki elektryczne, klosze szklane, ampułki, jak również artykuły specjalne do celów laboratoryjnych, których roczne zapotrzebowanie wynosi około 2 milionów.

Fabrykacja szyb, których roczne zapotrzebowanie wynosi około 4.300 ton, przewidziana jest w rozmiarach około 6.000 ton. Wybudowanie odnośnej fabryki ze względu na nieodzowność gruntownego przestudiowania własności fizycznych i chemicznych materiałów jest przewidziana na późniejszy okres, jednakże już obecnie ustaloną została jej następująca zdolność produkcyjna:

grubość	skrzynie 10 m²	ton netto
1. 5. 1. 7 mm	22.500	900
1. 8. 2. 2 „	47.000	2.350
2. 8. 3. 2 „	7.200	504
3. 8. 4. 2 „	450	45
5 „	550	69
6 „	270	40
7 „	540	95
	78.510	4.003

Budowa fabryki szyb nie tylko zakończy dzieło stworzenia przemysłu szklanego w Turcji, lecz zatrzyma w kraju rocznie rocznie około 1½ do 2 milionów funtów tureckich i zatrudni dużą ilość rąk roboczych, mających styczność z przemysłem szklanym.

A. K.

Nowa huta szklana Forda w Dearborn.

(Verre et Silicates Industriels Nr. 4/II 37)

Towarzystwo Ford Motor Co. uruchomiło ostatnio nową hutę dla produkcji szkła lanego w Dearborn (stan Michigan).

Koszt budowy huty wyniósł 3.000.000 $. Huta wybudowana została według najnowowszych wymogów techniki szklarskiej. Mieszanie surowców odbywa się mechanicznie; surowce są przechowywane w 6 betonowych silosach (bunkrach), z czego przeznaczone są dwa dla piasku (pojemność 700 tonn), jeden dla sody (pojemność 350 tonn) jeden dla stłuczki (pojemność 350 tonn), jeden dla wapnia (160 tonn) i jeden dla siarczanu sodu (160 tonn). Stłuczka przed wsypaniem do silosu, przechodzi przez sito magnetyczne, celem usunięcia z niej żelaza. Każdy silos posiada

automatyczną wagę elektryczną; stłuczkę, piasek, węgiel drzewny i sodę magazynuje się w silosach przy pomocy taśmy ruchomej, wapno i szpat polny za pomocą ślimaka. Stosunek surowców w zestawie jest ustalony raz na zawsze. Całe to urządzenie uruchamia się i prowadzi za pomocą jednego tylko aparatu elektrycznego. Surowce po zważeniu przenosi taśma ruchoma do hermetycznie zamkniętego mieszadła. Po kilku minutach mieszania na sucho, do mieszadła dodaje się taką ilość wodnego roztworu sody, ażeby zestaw zawierał około 4% wilgoci. Z wilgotnego zestawu formuje się za pomocą specjalnych pras cegiełki, wagi około 150 gramów każda. Cegiełki te są suszone w temperaturze 70°C. na taśmach ruchomych ciepłem promieniującym z pieca wannowego. Cegiełki te wpadają automatycznie do pieca, co 3 minuty. Wydajność pieca wannowego stanowi 75—100 tonn gotowego szkła na dobę. Wymiary wewnętrzne wanny są następujące: szerokość 6,70 mtr., długość 35,50 mtr., głębokość 1,50 mtr. Opala się ją przy pomocy 12 palników o szerokości 1,20 m. i wysokości 6,75 m. Palniki wyposażono w urządzenia regulujące dopływ gazu i zapewniające należyte spalanie w piecu. Zmiana kierunku ognia w wannie następuje co 15 minut automatycznie. Do opalania pieca używa się mieszanki z gazu z pieców koksowych i propanu. Ściany pieca są chłodzone za pomocą wentylatorów, natomiast regenaratory, kanały i t. d. są pokryte warstwą izolacyjną.

Wszystkie części pieca wyposażone są w aparaturę kontrolną wszelkiego rodzaju, jak również w grzejniki zapewniające odpływ szkła z pieca. Do podgrzewania służy gaz i elektryczność.

Na wyzyskanie ciepła gazów spalinowych zwrócono specjalną uwagę. Gazy te ogrzewają kocioł pionowy 290 HP. zaopatrzony w ekonomajzer i przegrzewacz. Stwierdzono, że kocioł wchłania 13,5%, a ekonomajzer 6% ciepła gazów spalinowych. Temperatura ich przy wstępie do komina wynosi zaledwie 65°, muszą być przeto one tłoczone przy pomocy wentylatora.

Szkło wypływające z pieca przechodzi między dwiema parami walców żeliwnych; pierwsza para chłodzi się od wewnątrz wodą, druga para służy do polerowania szkła i chłodzi się za pomocą powietrza.

Wyciągnięta wstęga szklana o szerok. 115 mtr, grubości od 4 do 8 mm. opuszcza walce przy temperaturze około 620°C i przechodzi do kanałów chłodniczych o długości 122 mtr., posuwając się z szybkością 4 metrów na minutę. Przy wyjściu z tego kanału temperatura szkła wynosi zaledwie 65°C. Temperatura pieców chłodniczych reguluje się grzejnikami elektrycznymi i kontroluje 9 pyrometrami rozmieszczonymi na całej długości pieca na wysokości 5 m/m od tafli szklanej. Maszyny do polerowania szkła pracują w sposób ciągły i znajdują się w dolnej hali; składają się one z dwóch stołów po 90 metrów długości z 80 polerówkami; polerowanie wykonuje się z szybkością 5 metrów na minutę. Po operacji oczyszczenia szkła przez kwas i wodę i po mechanicznym krajaniu postępuje ono do działu wyrobu nietłukącego się szkła.

Export — Import

Dostawa artykułów szklanych do Brazylii.

Brazylia jest bardzo poważnym rynkiem zbytu na wyroby szklane. Pomimo, że krajowy przemysł szklany jest dość rozwinięty, aczkolwiek młody, Brazylia importuje znaczną ilość szkła i wyrobów z zagranicy, jak to widać z następujących zestawień:

Import szkła i kryształów:

Nazwa artykułu	1933 r. w kg.	1933 r. w £ zł.	1934 r. w kg.	1934 r. w £ zł.
Kieliszki i szklanki . . .	8.687	2.310	8.878	1.954
Flakony i słoje	190.612	19.694	299.751	21.453
Butle i butelki	41.106	3.641	20.201	1.249
Szkiełka do lamp . . .	5.794	746	7.373	802
Izolatory	156.918	4.270	146.331	6.910
Rurki do maszyn, szklanki z podziałką, oliwiarki do maszyn, kroplomierze, syfony, wazy i naczyn. labor.	256.154	47.952	189.633	37.597
Szkiełka do okularów . .	1.189	3.533	1.343	3.358
Szkło szlifowane bez stali	481.036	16.416	358.040	13.871
Szkło do szyb	8.325.854	98.454	8.075.543	92.441
Różne wyroby, nieobjęte powyższą klasyfikacją . .	344.728	43.640	273.619	40.801
Ogółem . .	9.812.078	240.679	9.380.732	220.426

Fabryki szkła i wyrobów szklanych w Brazylii jeszcze nie stanęły całkowicie na wysokości zadania i nie są w stanie produkować wyrobów wyższego gatunku, jak np. luster, zastaw stołowych i t. p.

Polskie wyroby szklane mają szanse powodzenia na rynku brazylijskim, tym bardziej, iż zapotrzebowanie na wyroby szklane wzrasta coraz bardziej w związku z dużym ruchem budowlanym i podniesieniem się stopy życiowej w Brazylii.

W celu zorientowania eksporterów polskich w przepisach celnych brazylijskich, podajemy poniższe wyjaśnienia.

Poza opłatą właściwego cła przewidzianą odnośną pozycją taryfy celnej, obowiązuje w Brazylii dopłata 10% od sumy właściwego cła. Opłata ta stanowi szereg skomasowanych dodatkowych opłat i taks.

Dopłatę w wysokości 2% ad valorem, przeliczaną w ekwiwalencie milrejsa złotego, zniesiono dekretem Nr. 24577 z dnia 4 lipca 1934 roku, przy czym jednocześnie ustanowiono tymże dekretem wspomnianą wyżej dopłatę 10%.

W myśl dekretu rządu brazylijskiego Nr. 24343 z dnia 5 lipca 1934 r., pobierane są opłaty ad valorem, t. j. w wysokości 33% do 40% od wartości towaru w następujących wypadkach:

1) gdy towar wg. stawek tar. cel. podlega opł. ad valorem (kruszce, kamienie drogocenne ect.);

2) gdy towar nie jest wymieniony w tar. cel., wzgl., gdy towar nie daje się zaklasyfikować w odnośnej poz. tar. cel.;

3) części składowe, tworzące całość z objektem, podlegającym opłacie od sztuki w myśl § 18 tar. cel.:
4) wzory i próbki, których wartość nie przekracza sumy Rs. 50.000 mimo, że odnośne towary są wyszczególnione w taryfie celnej;
5) aparaty i części składowe do używanych maszyn, należąch do statków handlowych i wojennych;
6) drobne przedmioty, znajdujące się w bagażu pasażerów;
7) wszelkie inne przedmioty, które przez swą różnorodność utrudniają odprawę celną wg. odnośnych stawek, wyszczególnionych w taryfie.

W myśl art. 48 przy odprawie celnej ad valorem, jak przy odprawie celnej wogóle, obowiązuje przedstawienie następujących dokumentów: faktury handlowej, konsularnej i świadectw pochodzenia towarów, zawizowanych przez Konsulat Brazylijski i stwierdzających pochodzenie oraz cenę towaru.

Za podstawę dla obliczeń ad valorem służy zadeklarowana wartość towaru, przeliczona na walutę krajową po przeciętnym kursie z poprzedniego miesiąca, przy czym do tej kwoty dolicza się należną stawkę procentową.

Kurs oficjalny pesa argentyńskiego przy imporcie i eksporcie towarów.

Kurs oficjalny pesa argentyńskiego przy imporcie został zmieniony, przy czym wynosi 1 £=16 pesów papier (uprzednio 17).

Kurs przy eksporcie pozostał niezmieniony (1 £=15 pesów).

Nowa opłata importowa w Rumunii.

Rząd rumuński wydał w dn. 10 listopada 1936 r. dekret prolongujący prawo przemysłowe. Dekret przewiduje jednocześnie stworzenie specjalnej taksy 1% ad valorem, która będzie pobierana od towarów importowanych, zasadniczo wolnych od cła.

Taksa ta będzie zasilać fundusz przemysłowy, przeznaczony do podziału na zapomogi dla przemysłowców drobnych; w szczególności ma korzystać z funduszu przemysł. dostarczający energii elektrycznej oraz potrzebnych do tego maszyn i instalacyj. W przeciwstawieniu do innych taks inkasowanych przez Komory Celne, nowa taksa będzie deponowana zgóry w Kasie Depozytowej w Bukareszcie, a na prowincji przy administracjach finansowych na konto Ministra Przemysłu i Handlu. Kwit na opłaconą taksę będzie dołączany do deklaracji celnej.

Ponieważ nowa ta opłata będzie uskuteczniana przez importera rumuńskiego, to w regulaminie zastosowania, który obecnie znajduje się w opracowaniu, przewidziane będą instytucje zwolnione od opłaty tej taksy. Będą to przedsiębiorstwa państwowe lub przez Państwo administrowane.

Wartość, na podstawie której będzie opłacana taksa 1% będzie ustalana w lejach po kursie sprzedaży Banku Narodowego Rumuńskiego z dodaniem premii 38%, za wyjątkiem drachm, dinarów, marki niemieckiej, pengö i szylinga austriackiego.

Świadectwa pochodzenia dla towarów przy imporcie do Egiptu.

Obowiązujący dotąd wymóg dołączania świadectw pochodzenia do przesyłek niektórych towarów do Egiptu został ostatnio zniesiony, tak, że obecnie świadectwa pochodzenia dla żadnych towarów przy imporcie do Egiptu nie są wymagane. W niektórych jedynie wypadkach wątpliwych ma prawo egipski urząd celny zażądać udowodnienia pochodzenia towaru świadectwem pochodzenia, co w zasadzie może mieć miejsce jedynie wyjątkowo. W takich wypadkach winno świadectwo pochodzenia być sporządzone przez właściwą Izbę Przemysłowo-Handlową lub polski urząd celny i być poświadczone przez egipski Konsulat.

Clenie szkieł do okularów.

W myśl wyjaśnienia udzielonego urzędom celnym przez Ministerstwo Skarbu w okólniku T. 17 L. D. IV. 6066/2/37 z dnia 13. III. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 8 1937, poz. 248) — jako szkła do okularów, wymienione w poz. tar. cel. 1167, p. 2 (cło: autonom. 8000 zł., konw. 2000 zł. od 100 kg.) należy uważać szkła do okularów optyczne, t. j. takie które posiadają zdolność powiększania, zmniejszania, względnie odchylania widzianych za pośrednictwem tych szkieł przedmiotów; szkła te posiadają powierzchnie wypukłe, wklęsłe lub wklęsło-wypukłe. Powyższe szkła z niewykończonym brzegiem podlegają również cłu według tegoż punktu i pozycji taryfy celnej.

Szkła do okularów nieoptyczne należy traktować jako wyroby ze szkła osobno niewymienione i, w zależności od barwy szkła oraz wykończenia, clić według odpowiednich punktów pozycyj 900, 903 albo 904 taryfy celnej (cło: autonom. — w granicach od 90 zł. do 1800 zł., konw. — w granicach od 55 zł. do 800 zł. od 100 kg. w zależności od rodzaju i gatunku wyrobu).

Odprawa planów rysunków i modeli stanowiących załączniki do ofert.

Okólnikiem L. D. IV 3725/3/37 z dnia 13. III. 1937 roku (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 8/1937, 247) Ministerstwo Skarbu wydało następujące zarządzenie:

1. Reprodukcje planów i rysunków konstrukcyjno-technicznych wykonane sposobem mechanicznym lub fotochemicznym (odbitki z powielacza, fotografia, światłokopia i t. p.), a dotyczące statków, maszyn i aparatów, ich części, urządzeń fabrycznych i t. p. powinny urzędy celne zwalniać od należności celnych

na podstawie art. 22, ust. II, p. 9 pr. cel., jako wzory, na następujących warunkach:

a) firma otrzymująca wspomniane plany i rysunki powinna złożyć urzędowi celnemu pisemne oświadczenie, że nadesłane jej plany i rysunki stanowią załączniki do otrzymanej z zagranicy oferty i nie są przeznaczone na sprzedaż;

b) znajdujące się w danej przesyłce jednakowe egzemplarze planów i rysunków mogą być zwolnione od należności celnych w ilości nie większej ponad 3 sztuki każdego rodzaju planu względnie rysunku;

2. Nadesłane przez zagraniczne przedsiębiorstwa, w związku ze złożonymi ofertami, modele statków, maszyn i aparatów, ich części, urządzeń fabrycznych i t. p. mogą urzędy celne odprawiać warunkowo za zabezpieczeniem celnym jako wzory, po udowodnieniu przez odbiorcę, charakteru ofertowego tych przedmiotów.

Jako dowód, że modele dotyczące otrzymanej oferty, urzędy celne będą przyjmowały zaświadczenia izb przemysłowo-handlowych, znajdujących się na polskim obszarze celnym (właściwej dla siedziby odbiorcy), stwierdzające, że dane modele dotyczą złożonej przez przedsiębiorstwo zagraniczne oferty.

Co się tyczy planów i rysuków wykonanych ręcznie (poz. tar. cel. 840), należy przypomnieć, że przywóz ich jest wolny od cła.

Transakcje rozrachunkowe polsko-palestyńskie.

Z dniem 18 stycznia r. b. wywóz polskiego szkła i wyrobów szklanych do Palestyny podlega rozrachunkowi przeprowadzonemu przez Polski Instytut Rozrachunkowy.

Dotychczasowe przepisy, dotyczące kontroli wywozu i zaświadczeń walutowych pozostają bez zmiany, jedynie na zaświadczeniach walutowych przy wywozie do Palestyny artykułów szklanych *winni eksporterzy zamieszczać wzmiankę „Obrót rozrachunkowy" w rubryce „Sposób zapłaty"*.

Zaświadczenie walutowe przy wywozie do Szwajcarii.

W związku z instrukcją Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 17/2. 1937 r. L. HZ/XXXIII-2/287 Polski Instytut Rozrachunkowy zawiadamia, że przy wywozie do Szwajcarii nadal obowiązują zaświadczenia walutowe.

Eksporterzy, o ile należności za towary wywożone do Szwajcarii nie otrzymują w dewizach, winni w rubryce „Sposób zapłaty" zaświadczenia walutowego umieścić wzmiankę „W rozrachunku polsko-szwajcarskim".

O ile eksporter dokonuje wywozu w ramach prywatnej transakcji kompensacyjnej, zatwierdzonej przez Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, wówczas winien podać w rubryce „Sposób zapłaty" Nr. i datę zezwolenia Zahanu.

Szczegółowe informacje dla eksporterów towarów polskich do Szwajcarii wyda Polskie Towarzystwo Handlu Kompensacyjnego, które przeprowadza rozrachunek polsko-szwajcarski.

Instrukcja w sprawie regulowania należności za import.

Komisja Dewizowa wydała w dniu 16. IV. 1937 roku nową, bardzo szczegółową „Instrukcję w sprawie regulowania należności za importowane do Polski towary" (Okólnik Komisji Dewizowej Nr. 14, Wydanie IV). Instrukcja ta — zastępująca okólnik Komisji Dewizowej Nr. 14 z dnia 21. VIII. 1936 r. — zawiera najważniejsze przepiay odnoszące się do importu do Polski.

Zwroty należności celnych pobranych nadmiernie.

(Okólnik L. D. IV. 6404/3 37 z dnia 12. IV. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Sk. Nr. 10/1937).

Ogólne rozporządzenia Ministra Skarbu o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła (rozporządzenia te wydawane są okresowo (jak dotychczas — w okresach półrocznych); obecnie obowiązuje rozporządzenie z dnia 27. X. 1936 r., którego moc wygaśnie z upływem dnia 30. IV. 1937 r. (Dz. U. R. P. Nr. 83/1936 r.). ustanawiają dla towarów wymienionych w wykazie Nr. 3. załączonym do rozporządzenia, zniżki i zwolnienia od cła. Urzędy celne mają stosować te zniżki i zwolnienia bez osobnych na to pozwoleń lub zaświadczeń.

W jednym z urzędów celnych zaszedł przypadek, że strona zgłaszając do odprawy celnej towar, objęty wykazem Nr. 3, obowiązującego w owym czasie rozporządzenia, nie umieściła w zgłoszeniu celnym przewidzianego w § 48 przep. wyk. do prawa celnego wniosku o zastosowaniu zniżki celnej. Urząd celny zniżki nie zastosował, strona zaś po wyrażeniu zgody na wynik rewizji i podjęciu towaru, dopiero w trybie i terminie art. 123 pr. celn. zgłosiła prośbę o zwrot należności celnych nadmiernie od niej pobranych.

Wobec powstałych wątpliwości, czy tego rodzaju prośba może być uwzględniona, Ministerstwo Skarbu udzieliło dyrekcjom ceł i urzędom celnym następujących wyjaśnień:

Brak w zgłoszeniu celnym wniosku strony o zastosowanie przy odprawie celnej zniżki, przewidzianej w wykazie Nr. 3 załączonym do obowiązującego w danym czasie rozporządzenia o zniżkach celnych i zwolnieniach od cła — nie może być przeszkodą dla zastosowania tej zniżki, ponieważ zniżki ustanowione w wykazie Nr. 3 nie są uwarunkowane jakiemikolwiek pozwoleniami lub zaświadczeniami i powinny być stosowane z urzędu, jeżeli ustalona przy rewizji taryfowa jakość towaru odpowiada ściśle nazwie towaru określonej w wykazie Nr. 3. W tym przypadku sprostowanie wymiaru należności celnych następuje na podstawie art. 121 ust. 2 prawa celnego.

Przepisy pozwoleń celnych dla banków dewizowych.

(Okólnik L. D. IV. 7308/3/37 z dnia 14.IV. 1937 r. — Dz. Urz. Min. Skarbu Nr 10/1937).

Ministerstwo Skarbu udzieliło urzędom celnym następujących wyjaśnień:

W związku z przepisami Komisji Dewizowej, dotyczącymi warunków ubiegania się o uzyskanie pozwoleń na przekazanie za granicę należności za sprowadzone towary — zachodzi możliwość, że importerzy będą się zwracali do urzędów celnych o wydanie im urzędowych odpisów: pozwoleń na zastosowanie zniżki celnej lub zwolnienia od cła (udzielanych na zasadzie art. 22 i 23 prawa celnego), pozwoleń na obrót uszlachetniający bierny oraz pozwoleń Ministerstwa Skarbu na wolną od cła odprawę juty i wyczesek juty.

W powyższych przypadkach, urzędy celne mogą wydawać urzędowo potwierdzone odpisy na następujących warunkach:

1. strona obowiązana jest złożyć odpowiedni, należycie ostemplowany (5 zł. od wniosku i 50 gr. od każdego załącznika — bez względu czy jest nim oryginał czy odpis — (art. 145 ustawy o opł. stempl. z dnia 1. VII. 1926 — Dz. U. R. P. Nr. 64/1935), wniosek, dołączając do wniosku sporządzony przez siebie odpis danego pozwolenia;

2. urząd celny — po porównaniu odpisu z oryginałem pozwolenia i po nalepieniu na odpisie znaczków stemplowych, tytułem należnej opłaty stemplowej — potwierdza zgodność.

Stosowanie autonomicznych zniżek celnych.

(Okólnik L. D. IV. 8289/3/37 z dnia 14. IV. 1937 r. (Dz. Urz. Min. Skarbu Nr. 10/1937).

W związku z postanowieniami art. 121 ust. 2 prawa celnego oraz § 212 ust. 2 przep. wyk. do tego prawa, Ministerstwo Skarbu wyjaśniło co następuje.

Sprawy dotyczące zarządzenia zwrotu należności celnych, pobranych nadmiernie — bądź z powodu nieprawidłowego zastosowania stawek celnych konwencyjnych, bądź z powodu niezastosowania w ogóle przysługującej stawki celnej konwencyjnej — należą do kompetencji dyrekcyj ceł i to bez względu na wysokość kwoty nadmiernie pobranej. Przypadki powyższe powinny być traktowane narówni z przypadkami omyłek, przewidzianymi w art. 121 ust. 2—d) prawa celnego.

Zwrot należności celnych pobranych nadmiernie z powodu niezastosowania cła konwencyjnego (np. wskutek tego, że postanowienia konwencyjne nie były jeszcze urzędowi celnemu znane), może nastąpić wówczas gdy—(poza tym, iż w danym czasie dla danego towaru obowiązywało cło konwencyjne) — zostały dochowane przy odprawie celnej wszystkie warunki, wymagane przy stosowaniu ceł konwencyjnych. W razie jakichkolwiek wątpliwości czy w danym przypadku może być zastosowane cło konwencyjne, dyrekcje ceł, przed powzięciem decyzji, mają przedstawiać sprawę Ministerstwu Skarbu.

Gwarancje kredytów eksportowych.

Ustawa o popieraniu eksportu z 1931 roku upoważnia ministra finansów do udzielania gwarancji państwowej dla dostaw dokonywanych na kredyt dla rządów zagranicznych, lub dla zagranicznych korporacyj publicznych. Gwarancja ta może być rozciągnięta też na dostawy dla innych osób, o ile rząd państwa importującego, lub jego bank emisyjny udzieli ze swej strony poręki. Sumę eksportową gwarantuje rząd czechosłowacki do wysokości 65%, resztę ryzyka musi ponieść sam eksporter. Ustawa dodatkowa z 1935 r. rozszerza tę gwarancję też na inne kredyty, które zostały zaciągnięte dla umożliwienia wywozu i też do wysokości 65%, Maksymalna suma udzielonej w ten sposób gwarancji wynosiła ostatnio 1856 mil. Kć.

Gwarantowanie kredytów eksportowych umożliwiło czechosłowackiemu przemysłowi ekspansję na rynki zagraniczne, dotychczas mniej dostępne. W ostatnich czasach ze względu na sytuacju na rynkach eksportowych rząd wystąpił do parlamentu z projektem ustawy o rozszerzenie kwoty gwarancyj eksportowych o dalszych 1,5 mil. Kć., czyli na 3,35 mil. Kć. Projekt tej ustawy został już przyjęty przez komisję budżetową parlamentu.

Możliwości eksportowe.

Indie Brytyjskie. Agent akwizycyjny p. I. D. Seth, Bombay zainteresowany jest w imporcie płaskich buteleczek do oleju rycynowego o pojemn. 1, 2, 4, 8, 16 ozs. Oferty należy składać cif i ci Bombay.

P. Seth jest zaangażowany przez Konsulat Polski celem wprowadzenia eksporterów polskich na rynki indyjskie.

Buteleczki tego rodzaju były dotychchas sprowadzane przez Indie Brytyjskie z Anglii, Niemiec i Włoch.

Kolumbia. Firma Sociedad de Intercambio Mercantil Simon Dawidowicz et Co., Baranquilla, Apartado Postal, 115, zwraca się do polskich producentów szkła z prośbą o złożenie ofert na butelki o pojemn. 360 gramów.

Firma kolumbijska zaznacza, że istnieje możliwość otrzymania zamówienia na bardzo dużą ilość butelek od tamtejszego Urzędu Monopolowego Spirytusowego. Bliższych informacji odnośnie butelek nie podaje.

St. Zjedn. Am. Półn. Firma Joseph Dehan, Jr.-General Merchandise, Brooklyn, N. Y., 500 Van Buren st. pragnie nawiązać kontakt z polskimi producentami szkła taflowego, stołowego i galanteryjnego oraz szkła laboratoryjnego w celu ewentualnego otrzymania przedstawicielstwa na rynek amerykański.

Zw. Płd. Afr. Firma Louis de Leeuw, Capetown, P. O. Box 2719 pragnie nawiązać kontakt z polskimi eksporterami galanterii szklanej, szkła stołowego i szybowego.

Korespondencję należy kierować w języku angielskim.

Wiadomości z zagranicy.

AUSTRIA. Podwyższenie opłat wywozowych od surowców.

Uchwalona została ustawa z dnia 25 lutego r. b. która zawiera nowe stawki opłat wywozowych m. inn. od odpadków przy fabrykacji szkła.

Wydatne podwyższenie opłat wywozowych od surowców ma poza celem fiskalnym zapobiec zbyt gwałtownemu nabywaniu tych materiałów przez zagranicę.

BOLIWIA. Zniesienie zakazu przywozu na artykuły szklane.

Zniesiono zakaz przywozu na różne towary m. inn. na pewne artykuły szklane. Dnia 11 marca r. b. podwyższono wszystkie stawki celne o 60%.

CZECHOSŁOWACJA. Produkcja szkła szybowego izolacyjnego.

W ubiegłym roku zapoczątkowano produkcję szkła szybowego izolacyjnego pod nazwą „Thermolux", złożonego z 2 płyt szklanych, pomiędzy którymi znajduje się cienka warstwa przędzy szklanej. Szkło „Thermolux" posiada kolor opalowy i jest nieprzezroczyste.

— Wzrost eksportu szkła w 1936 r.

Eksport szkła, który wynosił w 1935 r. 93.700 ton, wartości 579 milionów Kč. w roku 1936 wzrósł do 107.211 ton, wartości 609 milionów Kč., a więc wagowo zwiększył się o 14%, natomiast wartościowo tylko o 5%.

Eksportowano następujące artykuły szklane:

	ton	Kc.
szkło szybowe nieobrobione grub. 5 mm i mniej	60.841	89.900
butelki barwy naturalnej	14.528	15.100
szkło wklęsłe zwykłe, barwne	1.978	8.300
flaszki zwykłe z korkiem	2.501	12.040
wyroby szklane szlif. zabarwione	1.221	14.300
„ „ zwykłe przezrocz.	6.597	20.500
„ „ szlifowane	5.029	70.300
flaszki kolorowe z korkiem	4.573	22.800
wyroby szklane szlif., malowane	2.750	27.300
szkło prasowane barwy naturalnej	12.051	46.700
„ „ inne	3.631	26.600
lustra niepodlewane bez szlifowanych brzegów	4.139	17.100
perły szklane	1.930	39.100
guziki ze szkła, niezabarwione	1.964	65.300
inne wyroby szklane	560	24.200

— Pozwolenia przywozu na szkło lustrzane i taflowe.

Rozporządzeniem z dnia 20/III r. b. zaszeregowany został do systemu pozwoleniowego przywóz następujących artykułów:

poz. czech. tar. celn. ex 376 — Szkło lustrzane i taflowe, specjaln. niewymienione

ex 377 — Szkło lustrzane i taflowe, specjaln. niewymienione

a) niepodkładane.

— Układ handlowy z Francją.

W dniu 2.III.37. został podpisany układ handlowy z Francją. W myśl układu wywóz francuski do Czechosłowacji został ustalony na podstawie obliczeń z roku 1931, zaś wywóz czechosłowacki do Francji ma osiągnąć wzrost o 20%. Ponadto zawarta ma być specjalna umowa turystyczna w związku z Wystawą w Paryżu w r. b. Możliwości zwiększonego wywozu uzyskały m. in. następujące towary czechosłowackie: tkaniny, wyroby z papieru, skóry, konfekcja, kapelusze, meble, *wyroby szklane*, maszyny, szynki, warzywa i jęczmień.

FRANCJA. Wprowadzenie 40 godz. tygodnia pracy w hutach szklanych.

Minister Pracy przesłał Prezydentowi Republiki w dniu 13 lutego 1937 roku do podpisania dekret o wprowadzeniu 40-godzinnego tygodnia pracy w hutach szklanych.

INDIE NIDERLANDZKIE. Przedłużenie kontyngentu wwozowego na artykuły szklane i emaliowane.

Roczny kontyngent wwozowy na artykuły szklane i emaliowane został przedłużony do dnia 22 listopada 1937 roku.

NIEMCY. Przemysł szklany w latach 1928–1935.

W produkcji szkła Niemcy zajmują drugie miejsce w świecie po Stanach Zjednoczonych. Jeśli oznaczymy produkcję w roku 1928 jako 100, to w roku 1929 była ona na poziomie 94.1, w 1930 — 81,4, 1931 — 61.7, 1932 — 49.0, 1933 — 51,1, 1934—64.3, 1935 — 76,8.

Poniżej podajemy dane dotyczące ilości zakładów przemysłowych szklarskich i zatrudnionych w nich robotników:

	Ilość zakładów		Ilość robotników	
	1925	1933	1925	1933
Huty szkła galanteryjnego	—	141	—	26.117
Huty galanteryjno-butelkowe	247	20	32.448	4.780
Huty butelkowe	186	88	15.916	7.424
Huty szkła taflowego	124	45	16.986	5.642
Przetwórnie szkła dętego	897	255	17.361	2.418
Przetwórnie szkła taflowego	984	1103	14.811	7.505
Wytwórnie sztucznych kamieni (perły, diamenty i inne)	279	140	1.350	217
Drobne wytwórnie wyrobów szklanych	1.220	2.505	2.555	3.386
Ogółem	3.937	4.197	101.427	57.491

W roku 1935 przeciętny czas pracy jednego robotnika wnynosił 7.61 godz. dziennie. Stosunek ilości robotników do zdolności produkcyjnej przedsiębiorstw wykazywał 69.5%.

Niemcy są jednym z największych krajów eksportujących wyroby szklane, eksport bowiem stanowi 1/3 cz. produkcji, a w niektórych gałęziach przemysłu szklanego dochodzi do 50% całej produkcji.

Niżej podane cyfry charakteryzują import i eksport wyrobów szklanych w latach 1930—1935.

IMPORT

Rok	Wyroby szklane		Wyroby optyczne		Inne wyroby pokrewne w połączeniu ze szkłem		Razem	
	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.
1930	30.303	19.563	154	3.800	210	1.939	30.667	25.302
1931	18.783	13.788	146	3.384	177	1.538	19.106	18.710
1932	10.246	9.415	118	2.335	91	935	10.455	12.985
1933	10.773	9.407	122	2.256	76	784	10.971	12.447
1934	16.761	11.137	159	2.827	63	704	16.983	14.608
1935	10.194	6.348	73	2.074	78	714	10.345	9.136

EKSPORT

Rok	Wyroby szklane		Wyroby optyczne		Inne wyroby pokrewne w połączeniu ze szkłem		Razem	
	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.	tonn	1000 RM.
1930	158.293	123.791	2.471	69.470	9.984	39.374	170.749	232.265
1931	146.463	101.426	2.052	56.760	8.841	32.301	157.356	190.487
1932	101.082	64.088	1.421	39.011	6.285	20.507	108.788	123.606
1933	102.608	62.025	1.643	38.646	6.940	19.374	111.191	120.045
1934	99.180	56.546	1.387	34.126	5.907	16.947	106.484	107.619
1935	116.379	61.436	1.626	41.565	6.082	17.352	124.087	120.353

NIEMCY. Uruchomienie huty szkła kryształowego.

Huta szkła kryształowego „Merienhütte" w Köpenick została uruchomiona po czterech latach postoju. Obecnie fabryka zatrudnia 400 robotników.

SYRIA. Dostawy żarówek.

Podstawowym zagadnieniem przy dostawach żarówek na rynek syryjski jest cena oferowanego towaru. Na rynku znajdują się zarówno wyroby kartelu międzynarodowego, jak również żarówki dostarczone przez firmy zagraniczne nie należące do kartelu, głównie czechosłowackie, belgijskie i włoskie. Po dewaluacji franka fr. dochodziły do skutku transakcje na podstawie następujących cen za lampy od 5 do 40 Watt:

belgijskie	1,20	fr. fr. za sztukę cif Bejrut
włoskie	1,50	„ „ „ „ „
czechosłowackie	1,25	„ „ „ „ „

Warunki zapłaty przewidują kredyt 60-dniowy, 90-dniowy lub 120-dniowy, względnie 5% skonta w razie regulowania należności przy odbiorze towaru.

Należy nadmienić, że nastąpiły ostatnio zmiany koniunkturalne na rynku, mianowicie osłabienie nasilenia konkurencji japońskiej. Odbiorcy syryjscy zrażają się do żarówek japońskich, pomimo ich taniości, z powodu bardzo niskiej ich jakości i małej wytrzymałości. Wzmaga się wskutek tego zapotrzebowanie na lepsze wyroby europejskie, co stwarza dogodne warunki dla rozpoczęcia akcji eksportowej. W ciągu ostatnich pięciu lat, największy udział Japonji w dowozie żarówek do Syrii i Libanu przypada na 1933 r. Wyrażał się on wówczas cyfrą 66% ogólnego importu tego artykułu. W latach następnych procentowy stosunek spadł do 31% i 36%. Dane statystyczne za rok 1936 nie zostały jeszcze opublikowane, zdaniem kupców jednak będą one dla Japonii jeszcze mniej korzystne.

SZWECJA. Żądania podwyższenia cła na lustra i przędzę szklaną.

Do parlamentu szwedzkiego wpłynął projekt podwyższenia dotychczasowego cła na szkło lustrzane z 0.20 na 0.80 koron od 1 kg. oraz ustanowienia nowego cła na przędzę szklaną w wysokości 15 koron od 100 kg.

Przędza szklana jest produkowana w kraju od 1931 r. przez fabrykę „Nordyska Glaswollefabriken" w Nynäshamm i od 1933 r. przez fabrykę „Billesholm Glaswoll" w Billesholm. Produkcja tych fabryk wyniosła 500 tonn w r. 1936, wobec 60 tonn w r. 1933.

— Produkcja szkła wodnego.

Pierwsza fabryka szkła wodnego została założona w Hama pod firmą „Vettafabrikerna". Głównym odbiorcą szkła wodnego w blokach są Niemcy.

TUNIS. Nowa taryfa celna.

Z dniem 15.II. b. r. obowiązuje na terenie Regencji Tuniskiej nowa taryfa celna — dla towarów, podlegających t. zw. „Union Douanière". Towary, objęte lokalną taryfą celną, opłacać będą na przyszłość dotychczasowe stawki celne. Według informacji uzyskanych w tuniskiej Dyrekcji Ceł, opłaty celne dla wyrobów szklanych — pozostają bez zmiany.

Kronika Związkowa.

Z posiedzeń Rady Związku.

W dniu 15 marca i 7 kwietnia r. b. odbyły się posiedzienia Rady Związku, na których między innymi sprawami rozpatrzony został projekt umowy zbiorowej z robotnikami, opracowany przez Sekcję Hut Butelkowych Monopolowych. Rada zaznaczyła, że huty butelkowe monopolowe mają specyficzne warunki pracy uzależnione od dostaw do Monopolu Spirytusowego.

Wobec tego ustalono w projekcie umowy zasady podziału hut na strefy, oraz, że stawki płac robotniczych nie mogą być przyjęte za podstawę w razie zawarcia umów zbiorowych przez pozostałe huty lub Sekcje hut pracujących na prywatny rynek lub eksport.

Następnie opracowano memoriał dla Ministerstwa Przemysłu i Handlu o uregulowaniu stosunków w przemyśle szklanym.

Poza tym postanowiono założyć, na wzór istniejących zagranicą, Polskie Towarzystwo Technologii Szkła.

W sprawie uruchamiania hut nieczynnych od dłuższego czasu.

Ostatnio obiegają prasę stołeczną i prowincjonalną wiadomości o uruchamianiu pewnych hut nieczynnych od dłuższego czasu. W notatkach tych zwykle podkreśla się, że uruchamiająca się huta zatrudni taką lub inną (zawsze dość znaczną) ilość bezrobotnych robotników, rzekomo znajdujących się w rejonie tej huty. Nie tak dawno w pismach stołecznych zamieszczony został nawet wywiad z jednym z posłów na temat potrzeby uruchomienia 2 hut w województwie Białostockim, mianowicie „Janina" w Grajewie i „Narewka" w Narewce.

Uruchomienie huty miało by spowodować zatrudnienie przeszło 1000 bezrobotnych zamieszkujących w okolicach tych hut.

Niestety, mija się to z rzeczywistością. Podane w notatce huty „Janina" i „Narewka" nigdy nie zatrudniały powyżej 200 robotników każda, więc skąd się weźmie naprz. w hucie „Janina" do 1000 bezrobotnych hutników?

Zatrudnienie w hutach szklanych w okresie od sierpnia ub. r. zaczęło stale zwiększać się i w m. lutym b. r. w/g danych Gł. Urzędu Statystycznego osiągnęło liczbę 14.795 robotników. *Obecnie nie ma bezrobotnych hutników szklanych.*

Uruchomienie teraz nieczynnych hut może odbyć się tylko kosztem zwerbowania robotników z czynnych hut, co w rezultacie utrudni tylko, a nawet uniemożliwi normalną pracę w hutach obecnie czynnych.

Jak wykazała praktyka kilku ostatnich lat, nieczynne od dłuższego czasu huty zazwyczaj uruchomiają się środkami uzyskanymi z zapomóg lub pożyczek z funduszów publicznych (jak np. Funduszu Pracy). Jako decydujący moment uzyskania uprzywilejowanych pożyczek wysuwa się konieczność zatrudnienia bezrobotnych hutników. Jednak uzyskane zapomogi nie trafiają na przeznaczone cele, altruizm w stosunku do robotników zamienia się na podremontowanie walących się ruder lub rozsypujących się pieców i, po przepracowaniu paru miesięcy a czasem kilku tygodni, huta taka staje wskutek ciągłych defektów w produkcji ewentualnie z braku kapitału obrotowego, albowiem prywatny kapitał niechętnie angażuje się w przedsiębiorstwa o niezdrowych podstawach i złej produkcji, a odciągnięci od pracy z innych hut robotnicy ponownie stają się bezrobotnymi.

Powracając do huty „Janina" musimy zaznaczyć, że huta ta przez szereg lat otrzymywała od byłego kartelu szkła taflowego dość znaczne odszkodowanie za postój. Nie obchodził ją wtedy los pozbawionych pracy robotników i, dopiero gdy kartel z powodu likwidacji przestał płacić odszkodowanie, huta ta zaczęła interesować się bezrobotnymi tak dalece, że o tym mówi się z trybuny sejmowej, aczkolwiek w rejonie huty „Janina" bezrobotnych hutników nie ma wcale.

Nieco w odmiennych warunkach znajduje się huta „Narewka", która wprawdzie żadnego odszkodowania nigdy nie otrzymywała.

Bezrobotnych robotników z tej huty zatrudniają inne okoliczne huty, na miejscu zaś w rejonie huty „Narewka", również jak i w „Janinie" hutników niema. Huta „Narewka" m. in. podaje w prasie, że zmodernizowała swe urządzenia i t. p. Nie wiemy dokonale na czym polegała ta modernizacja, natomiast dobrze wiemy, że huta ta jest urządzona prymytywnie, brak w niej najmiejszych technicznych i higienicznych urządzeń.

Sztuczne stwarzanie bezrobotnych i nie odpowiadające rzeczywistości informowanie opinii publicznej ma na celu jedynie uzyskanie zamówień na dostawę butelek dla Monopolu Spirytusowego. Dopiero w razie uzyskania zamówienia zaczyna się werbowanie robotników zatrudnionych w innych, normalnie pracujących hutach.

Wobec powyższego uważamy dalsze uruchamianie nieczynnych od dłuższego czasu hut za objaw bardzo szkodliwy, tak dla hut obecnie pracujących, jak i dla samych robotników.

Informacje.

Zmiana rozporządzenia Rrezydenta R. P. o ochronie rynku pracy.

Podajemy do wiadomości, że w Dz. U. R. P. z dnia 29 stycznia 1937 roku Nr. 6, poz. 47 ukazała się ustawa zmieniająca rozporządzenie Prezydenta z dnia 4. VI. 1927 roku o ochronie rynku pracy.

Zmiana powyższa dotyczy sposobu uzyskiwania zezwoleń przez pracowników cudzoziemców na wykonywanie zatrudnienia na obszarze Państwa Polskiego. Cudzodziemcom pozostającym bez przerwy w Polsce od dnia 1. I. 1922 roku oraz ich dzieciom stale przebywającym z rodzicami wydawane będą teraz przez władze powiatowe administracji ogólnej, o ile umowy

międzynarodowe nie stanowią inaczej, specjalne zezwolenia uprawniające ich do wykonywania zawodu bez konieczności uzyskiwania ze strony pracodawców uprzedniej zgody władz wojewódzkich na ich zatrudnienie. Na pracodawcy ciążyć jednak będzie obowiązek meldowania i wymeldowywania pracownika cudzoziemca w ciągu dni 14 od daty przyjęcie lub zwolnienia go z pracy. Cudzoziemcom natomiast przybyłym do Polski po 1 styczniu 1922 roku zezwolenia omawiane wydawać będą tylko władze wojewódzkie, od których orzeczeń odwołać się będzie wolno do Ministra Opieki Społecznej. Zwolnienia te jednak mogą być cofnięte przed upływem czasu, na jaki zostały wydane, jeśli władza uzna, że dalsze zatrudnianie pracowników cudzoziemskich może przynieść szkodę interesom Państwa, a w szczególności jego interesom gospodarczym i społecznym. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 kwietnia 1937 roku.

W sprawie zwyżki cen.

Otrzymaliśmy następujące pismo Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

Ministerstwo Przemysłu i Handlu
N. PP. V. 20/19

Warszawa, dnia 8 marca 1937 r.

P. T.
Związek Hut Szklanych w Polsce
Warszawa
Traugutta 3

W związku z polepszającą się sytuacją gospodarczą kraju daje się zaobserwować na naszym rynku wzrost produkcji i konsumpcji wielu artykułów przemysłowych. Obiaw ten wpływa niewątpliwie w sposób automatyczny na polepszenie rentowności produkcji, zmniejszając w ten sposób potrzebę osiągania rentowności przez podwyżkę cen, która jest jak najmniej pożądana w obecnych naszych warunkach. Wydaje się nie ulegać wątpliwości, że w chwili obecnej zwyżka cen może w sposób dotkliwy zakłócać normalny rozwój poszczególnych dziedzin naszego życia gospodarczego i wpływać ujemnie na poprawiającą się stopniowo sytuację gospodarczą kraju. Z tego względu jest nakazem chwili dążenie do utrzymania rentowności produkcji przez jak najlepsze i najdalej posunięte usprawnienie kosztów produkcji.

W obecnych warunkach Ministerstwo Przemysłu i Handlu ze względów zasadniczych nie może tolerować żadnych zwyżek cen, z wyjątkiem wypadków niezależnych od naszego rynku wewnętrznego.

W tych warunkach jednym z naczelnych zadań Zrzeszenia powinno być czuwanie i nadzorowanie nad ruchem cen wyrobów swoich członków oraz zapobieganie nieusprawiedliwionym zwyżkom cen.

W wypadku stwierdzenia nieusprawiedliwionej zwyżki ceny, Ministerstwo Przemysłu i Handlu będzie zmuszone do wyciągnięcia jak najdalej idących konsekwencyj przez wykorzystanie wszystkich swoich uprawnień w tej dziedzinie.

Komunikując o powyższym Ministersrwo Przemysłu i Handlu liczy na pełne zrozumienie ważności sprawy przez Zrzeszenie i na odpowiednie ustosunkowanie się do wymienionych postulatów.

Dyrektor Departamentu
(—) *M. Kandel*

Skutki skrócenia czasu pracy w górnictwie francuskim.

Francuskie sfery przemysłowe, komentując skutki wprowadzenia w górnictwie 40-godz. tygodnia pracy, twierdzą, że w następstwie tego wydobycie węgla zmalało i okazało się konieczne wprowadzenie dodatkowego kontyngentu na przywóz węgla. Z drugiej strony skrócenie tygodnia roboczego w niczym nie przyczyniło się do złagodzenia bezrobocia w górnictwie, już przedtem bowiem wzrastające zapotrzebowanie na węgiel sprawiło, iż bezrobocie w górnictwie francuskim, praktycznie biorąc, zniknęło, przy czym z pośród przeszło 400 tys. bezrobotnych we Francji większość w ogóle nie nadaje się do zatrudnienia w górnictwie węglowym z powodu bądź podeszłego wieku, bądź braku kwalifikacji zawodowych. W związku z powyższym kwestia sprowadzenia z za granicy nowych sił roboczych dla górnictwa francuskiego nabierze wkrótce aktualności.

Niezwłoczne rozwiązanie umowy o pracę.

W myśl przepisów art. 32 rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 16. III. 1928 roku o umowie o pracę pracowników umysłowych (Dz. U. R. P. Nr. 35 z roku 1928) pracodawcy służy prawo niezwłocznego rozwiązania umowy z ważnych przyczyn, m. in. jeżeli pracownik nadużywa zaufania pracodawcy, oraz w razie niezachowania przez pracownika istotnych warunków umowy o pracę.

Na tle tych przepisów Sąd Najwyższy Izba Cywilna w orzeczeniu z dnia 4. XII. 1936 r. L. C. II. 1762/36 wypowiedział następujące opinie prawne:

1. „Pracownik lub pracodawca, rozwiązując umowę o pracę z ważnej przyczyny bez wypowiedzenia, nie mają obowiązku przyczyny tej podać stronie drugiej do wiadomości".

2. „Nadużycie zaufania, określone w art. 32 lit. a rozporządzenia może następić także w rzeczach małych, bowiem zaufanie jest wiarą w etyczne zasady strony drugiej, a etyka obowiązuje również w rzeczach małych".

3. „Brak kwalifikacji do wykonywania czynności technicznych, których pracownik podjął się umownie, uprawnia pracodawcę do niezwłocznego rozwiązania umowy o pracę".

Stan zatrudnienia w hutach szklanych.

Na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego (Wiadomości Statystyczne) w hutach szklanych zatrudnionych było ogółem:

w m-cu	listopadzie	1936 r.	14.641	robotników
„	grudniu	„	14.175	„
„	styczniu	1937 r.	14.199	„
„	lutym	„	14.795	„

natomiast w tym samym czasie lat ubiegłych:

w m-cu	listopadzie	1935 r.	11.478	robotników
„	grudniu	„	11.605	„
„	styczniu	1936 r.	10.930	„
„	lutym	„	11.280	„

Różne.

Z historii szkła.

Już w starożytności znane było szkło niełamliwe, giętkie i posiadające własności kowalne. Niestety, o tym szkle doszły do nas bardzo skąpe wiadomości, sam zaś pomysł wynalazku zaginął. Z danych zaczerpniętych u historyków Pliniusza, Aureliusza Viktora i innych dowiadujemy się, że w piramidach znalezione zostało szkło, które było niełamliwe i można je było giąć. Pliniusz podaje, z czasów panowania Cezara Tyberiusza w Rzymie, że pewnego dnia zgłosił się do Tyberiusza szklarz, który przedstawił mu niettukącą się wazę szklaną. Jeden z doradców Cezara opuścił wazę na podłogę i ta się pogięła; szklarz jednak przez uderzenie wazy młotkiem doprowadził ją do stanu pierwotnego. Tyberiusz zakazał wprowadzenia takiego szkła do użytku, bał się bowiem, że zastosowanie tego wynalazku może obniżyć cenę, lub zgoła wyprowadzić z użytku złoto i srebro.

Niektóre kroniki średniowiecza podają, że w roku 1610 szach perski Ablas przysłał w podarunku królowi hiszpańskiemu Filipowi większą ilość naczyń szklanych ze szkła, które dały się giąć. W czasach kardynała Richelieu, we Francji, było również znane szkło giętkie. Wynalazca tego szkła skazany został na dożywotne więzienie, posądzony był bowiem o czarodziejstwo.

Przy okazji podajemy ciekawe opowiadanie zaczerpnięte z historii. Do pewnego tyrana został sprowadzony skazaniec; tyran daje mu możność uratowania życia pod warunkiem, że odgadnie, które oko jego jest sztuczne, a które prawdziwe. Skazaniec bardzo długo i uważnie oglądał oczy tyrana i w końcu orzekł że jego prawe oko jest sztuczne. Na zapytanie, w jaki sposób to odgadł, oczy bowiem jego są zupełnie identyczne, odpowiedział, że w prawym sztucznym oku znalazł więcej wyrazu ludzkości.

Szkło i Światło.

(Ker. Rundschau Nr. 3/1937 r.)

Poprzednikiem obecnego szkła taflowego była skóra zwierzęca, którą używał człowiek w celu przepuszczania światła dziennego do swoich domostw i w celu ochrony swego mieszkania przed niepogodą. Wprowadzenie szkła szybowego, początkowo w pałacach bogaczy, później nawet w chatach ubogich było istną rewelacją. W porównaniu ze skórą zwierzęcą, szkło przedstawiało wprost nieocenione wartości. W miarę postępu i poznania niektórych własności szkła i światła i promieniowania w ogóle, udało się stworzyć cały szereg szkieł, które są w stanie w ten lub inny sposób „ujarzmić” światło przez przesączanie tylko pewnej części widma świetlnego; w ten sposób stworzone zostały szkła kolorowe. Jeśli przesączanie zastosować do niewidzialnej części widma, to można stworzyć szkło o wzmożonej przepuszczalności promieni ultrafiołkowych, posiadających tak wybitne znaczenie zdrowotne. Mogą być również stworzone szkła, które pochłaniają cieplną część widma t. j. promienie czerwone i ultraczerwone. Tego rodzaju szkło ma szczególne znaczenie dla krajów o gorącym klimacie i w tym wypadku takie szkła mogą oddać nieocenione usługi. Różnica temperatury, jaka zachodzi przy zastosowaniu szkła zwykłego i szkła pochłaniającego promienie cieplne jest ogromna. Temperatura w pewnym pomieszczeniu naświetlanym bezpośrednio przez promienie słoneczne wynosiła 57°C., przy zastosowaniu szkła zwykłego—51°C., a przy zastosowaniu specjalnego szkła pochłaniającego promienie cieplne—35°C.

Zupełnie inne możliwości „ujarzmienia“ światła stwarzają się przez wykorzystanie pewnego zjawiska optycznego znanego już oddawna pod nazwą „polaryzacji światła“. Zjawisko to znalazło zastosowanie w mikroskopach (polaryzatorach) dla niektórych badań fizycznych, między innymi dla określenia naprężeń w szkle, jednak dla potrzeb życia praktycznego zjawisko to wielkiego znaczenia nie miało. Sytuacja zmieniła się w chwili, gdy udało się wykonać szyby i to prawie dowolnej wielkości, które działają jak polaryzatory. Należy zaznaczyć, że własność polaryzowania światła posiadają kryształy niektórych minerałów, np. szpatu wapiennego. Kwestia wykonania polaryzujących szyb została rozwiązana, gdy udało się między dwiema szybami ułożyć warstwę mikroskopijnie małych kryształków, posiadających własności podwójnego załamywania światła. Szczegóły techniczne wykonania tego pomysłu są utrzymywane w tajemnicy, niemniej jednak możemy zaznaczyć, że kryształy między szybami są pochodzenia organicznego. Szkło „polaryzowane jest zatem wielowarstwowe i zastosowanie jego może być różne. Obserwator znajdujący się poza tym szkłem może dokładnie widzieć co się dzieje poza szybą, pozostając z drugiej strony niewidzialnym. Szkło takie może być z powodzeniem użyte w wypadkach walki ze zjawiskami oślepienia przez światło, a przede wszystkim przy latarniach automobilowych, co ma duże znaczenie przy mijaniu się samochodów. Inna możliwość zastosowania szkła „polaryzowanego“ ma miejsce przy urzeczywistnieniu filmu „plastycznego“. Dziś „uplastycznienie“ następuje przez użycie okularów z jednym szkłem czerwonym i drugim zielonym. Przy odpowiednim zastosowaniu szkła „polaryzowanego“ można film „uplastycznić“ z tą korzyścią, że kolor filmu będzie naturalny, barwny, jak przy użyciu okularów.

Przy pomocy okularów ze szkła „polaryzowanego“ powierzchnia wody np. przestaje lustrzyć. Okoliczność ta daje możność dokładnej obserwacji tego, co się dzieje w głębi wody. W najbliższej przyszłości szkło „polaryzowane“ znajdzie niewątpliwie bardzo duże zastosowanie. *L.*

Zastosowanie szkła na parowcu „Queen Mary“

Zastosowanie szkła do celów dekoracyjnych jest takie samo stare, jak sama produkcja szkła. Tym niemniej, dopiero dzięki nowym metodom uszlachetniania szkła, umożliwione zostało w większych rozmiarach zastosowanie go do wnętrznej dekoracji. Jaskrawym przykładem może służyć parowiec „Queen Mary“, gdzie całe ściany są wyłożone reliefami szklanymi, albo malowidłami na szkle.

Ściana wielkiej jadalni jest wyłożona malowanym szkłem i przedstawia mapę Oceanu Atlantyckiego. Na środku znajduje się zegar szklany, wskazujący dokładnie czas, i ruchomy model parowca ze szkła, który orientuje pasażera, w którym miejscu, w danej chwili parowiec się znajduje. Cztery reliefy szklane przedstawiają: ziemię, ogień, powietrze i wodę.

Cegły szklane o prążkach wewnętrznych.

(Keramische Rundschau, № 13/1937)

W zeszycie listopadowym za rok 1936 amerykańskiego czasopisma Ceramic Age umieszczono zdjęcie nowego gmachu Zakładów Corning Glass na rogu 5 alei i 36 ulicy w Nowym Jorku. Materiału budowlanego do tego okazałego budynku, w stosunku do swej wysokości i długości dość wąskiego, dostarczyły w dużej mierze same zakłady, ponieważ nawet na zewnętrzne ściany górnych pięter użyto cegły szklanej o wymiarach 30 × 30 × 10 cm. Cegła ta posiada *wewnętrzne* prążki, co powoduje stale zmieniającą się piękną grę światła. Zewnątrz cegła jest gładka ażeby uniknąć zabrudzenia.

Srebrzenie luster.

Srebrzenie szkła jest z punktu widzenia technicznego operacją prostą, lecz niezmiernie delikatną, Trzeba postępować według ściśle określonej metody i dobre jej skutki zależą całkowicie od sumienności wykonania.

Wszelkie zanieczyszczenia na powierzchni szkła, przeznaczonej do powłoki metalicznej, winny być skrupulatnie usunięte. Jeśli chodzi o odnowienie starego lustra, konieczne jest oczyszczenie powierzchni szkła ze starej powłoki srebrnej w miejscu jej zniszczenia, przez działanie na nią rozcieńczonego kwasu azotowego. Powierzchnię czyści się następnie benzyną, myje się wodą mydlaną, następnie działa się na nią roztworem amoniaku, po tem rozcieńczonym kwasem azotowym, a w końcu zmywa się resztki kwasu wodą destylowaną.

Przygotowanie roztworu srebra: rozpuszcza się 5 gr. azotanu srebra w 100 cm. wody destylowanej, dodaje się wody amoniakalnej aż do zupełnego zniknięcia osadu, powstałego przez amoniak. Doprowadza się objętość płynu do 500 cm^3 przez dodanie wody destylowanej.

Przygotowanie roztworu redukcyjnego: rozpuszcza się 1 gr. azotanu srebra w małej ilości wody destylowanej, roztwór ten wlewa się do kolby, zawierającej około 500 cm^3 wrzącej wody. Jednocześnie rozpuszcza się 0.8 gr. soli Rochelle'a (winian sodowo-potasowy) i roztwór ten też wlewa się do kolby. Mieszaninę roztworów ogrzewa się przez półgodziny, aż do czasu, gdy na dnie kolby utworzy się szary osad. Po przefiltrowaniu dopełnia się kolbę do 500 cm^3 wodą destylowaną.

Oba powyższe roztwory zachowują swe działanie w ciągu 2 miesięcy, zaleca się przechowanie roztworów w miejscach bez dostępu światła.

W celu posrebrzenia szkła miesza się oba roztwory w równych ilościach i polewa się tą mieszaniną powierzchnię szkła, którą zamierza się posrebrzyć. Po zmyciu i wysuszeniu, w celu utrwalenia powłoki metalowej na szkle, pokrywa się takową przy zwykłej temperaturze roztworem 8 części gumy, 4 części weneckiej terpentyny, rozpuszczonej w 32 częściach alkoholu 75-80%.

Bibliografia.

Nakładem „Glashütte" w Dreznie wydana została książka *„die Veredlung des Hohl- und Flachglases" (Uszlachetnianie szkła dętego i płaskiego)*, napisana przez profesora Mandera, dyrektora szkoły technicznej w Zwietel, stanowiąca dalszy ciąg podręcznika Dr. Springera, traktującego produkcję szkła surowego. Książka ta przedstawia wszystkie metody uszlachetniania szkła, jak polerowanie, szlifowanie, grawerowanie, matowanie, srebrzenie, malowanie, natryskiwanie i t. d. sposobem tak prostym i jasnym, iż nawet uczniowie, nieposiadający wiadomości naukowych, mogą korzystać z jej wskazań z całkowitym zaufaniem.

BILANSE HUT SZKLANYCH

MAŁOPOLSKIE FABRYKI SZKŁA S-KA Z O. O. W SZCZAKOWIE.

Bilans na 31.XII.1936.

AKTYWA: Place, budynki. bocznica zł. 1.166.132.14, Maszyny i urządzenia 2.217.835.71, Ruchomości 42.259.57, Gotówka w kasie i bankach 1.920.415.68. Papiery wartościowe 273.373.41, Weksle 19.800.80, Surowce 456.851.59, Fabrykaty 301.124.47, Dłużnicy 236.616.36, Razem 6.634.409.73.

PASYWA: Kapitał zakładowy 2.800.000.—, Kapitał rezerwowy 819.852.93, Kapitał amortyzacyjny 2.186.582.74, Wierzyciele 417.393.12, Zysk 410.580.94, Razem **6.634.409.73.**

Rachunek Strat i Zysków:

WINIEN: Stan magazynów na 1/I. 1936 — 7.216.22, Koszty produkcji 2.621.200.44, Koszty sprzedaży 325.340.65, Zobowiązania kartelowe 648.503.76. Koszty nieczynności 32.255.63, Amortyzacja 197.450,02, Różne wydatki 63,539.76, Zysk **410.580.94,** Razem **4.306.087.42.**

MA: Stan magazynów na 31/XII. 1936 — 290.016.23, Wpływ ze sprzedaży 3.881.803.40, Zobowiązania kartelowe 67.578.15, Różne dochody 66.689.64, Razem **4.306.087.42.**

Okólniki Centralnego Związku Przemysłu Polskiego

Centralny Związek nadesłał następujące okólniki:

Wydziału Ekonomicznego z dnia 6 marca 1937 r. Nr. 801/E-13 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie przekazów do Niemiec,

z dnia 20 marca 1937 roku Nr. 1028/E-16 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie układu płatniczego polsko-szwajcarskiego,

z dnia 30 marca 1937 roku Nr. 1139/E-17 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie rachunków gdańskich („daki-konta").

z dnia 3 kwietnia 1937 r. Nr. 1187/E — 17 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie obrotu płatniczego polsko-francuskiego,

z dnia 15 kwietnia 1937 r. Nr. 1347/E. 19 uzupełnienie instrukcji Komisji Dewizowej w sprawie obrotu płatniczego polsko-francuskiego,

z dnia 20 kwietnia 1937 r. Nr. 1394/E. 20 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie regulowania należności za importowane do Polski towary,

z dnia 23 kwietnia 1937 r. Nr. 1434/E. 21 instrukcje Komisji Dewizowej w sprawie administracji nieruchomości cudzoziemców oraz generalnych zezwoleń dla adwokatów.

Wydziału Komunikacyjnego z dnia 30 marca 1937 r. Nr. 87 o zmianach i uzupełnieniach taryfy towarowej linij normalnotorowych kolei państwowych, taryfy towarowej kolei wąskotorowych i taryfy kolei prywatnych.

Wydziału Pracy z dnia 5 marca 1937 roku Nr. 65 w sprawie zmiany ustawy o zatrudnianiu cudzoziemców,

z dnia 8 marca 1937 r. Nr. 802/Prc. w sprawie okupacji fabryk,

z dnia 12 marca 1937 r. Nr. 899/Prc. w sprawie karalności okupowania fabryki przez robotników,

z dnia 2 kwietnia 1937 r. Nr. 66 w sprawie postępowania w przypadku okupacji zakładu pracy,

z dnia 5 kwietnia 1937 r. Nr. 67 o zatrudnianiu pracowników cudzoziemskich,

z dnia 23 kwietnia 1937 r. Nr. 68 o zmianie przepisów o nadzwyczajnych Komisjach Rozjemczych do załatwiania zatargów zbiorowych z pracownikami w przemyśle i handlu,

z dnia 27 kwietnia 1937 r. Nr. 69 o zmianie przepisów o zatrudnianiu inwalidów wojennych i wojskowych.

Powyższe okólniki zostały w odpowiednich terminach rozesłane pp. Członkom Związku Hut Szklanych pocztą, jako druki.

PRODUKCJA i ZBYT SZKŁA

według danych Głównego Urzędu Statystycznego.

w miesiącu styczniu 1937 r.

RODZAJ SZKŁA	Produkcja		Zbyt	
	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.
Szkło taflowe	2.346	849	1.218	442
Szkło butelkowe	5.228	1.919	4.720	1.732
w tym monopolowe	(4.060)	(1.360)	(3.675)	(1.232)
Szkło stołowo-galanteryjne	788	837	596	634
	8.362	3.605	6.534	2.808

w miesiącu lutym 1937 r.

RODZAJ SZKŁA	Produkcja		Zbyt	
	tonn	tys. zł.	tonn	tys. zł.
Szkło taflowe	2.056	714	3.054	1.060
Szkło butelkowe	5.207	1.894	4.549	1.658
w tym monopolowe	(3.819)	(1.260)	(3.330)	(1.101)
Szkło stołowo-galanteryjne	832	845	771	784
	8.095	3.453	8.374	3.502

Wydawca: ZWIĄZEK HUT SZKLANYCH w POLSCE. Redaktor: **Antoni Tarwid**

Druk. „Royal", W-wa, Chmielna 30. Tel. 5.95-71.

Nr. Nr. wykazu statyst.	NAZWA TOWARU	PRZYWÓZ		WYWÓZ	
		kg.	zł.	kg.	zł.
90900	Szkiełka do zegarków	0	2	—	—
91000	Mozaika i sztuczne części składowe do mozaiki	—	—	—	—
91110	Wata, przędza — szklane	—	—	—	—
91130	Oczy szklane	7	256	—	—
91200	Tkaniny szklane i wyroby z nich; wyroby z waty i przędzy szklanej	—	—	—	—
	Szkło taflowe nieszlifowane, niepolerowane, grubości 5 mm. i mniej:				
91310	gładkie białe, półbiałe, barwy naturalnej,—bez wzorów i ozdób o powierzchni 0,25 m² i mniej	14.446	6.739	—	—
91311	gładkie białe, półbiałe, barwy naturalnej, bez wzorów i ozdób o powierzchni 0,25 do 0,5 m²	5.648	2.979	—	—
91312	gładkie białe, półbiałe, barwy naturalnej, bez wzorów i ozdób o powierzchni powyżej 0,5m²	47.504	17.342	—	—
91320	gładkie, barwne, mleczne — bez wzorów i ozdób	1.028	1.362	—	—
91330	wszelkich barw wypukłe, faliste, karbowane, wzorzyste, żyłkowane, matowane	378	871	—	—
91340	z upiększeniami, malowidłami; szkła składane w oprawie ołowianej, miedzianej i t. p.	259	3.028	—	—
91350	do wyrobu płyt fotograficznych	—	—	—	—
	Szkło taflowe grubości powyżej 5 mm. nieszlifowane, niepolerowane, niematowane o powierzchni:				
91410	1000 cm² i mniej	1	8	—	—
91420	powyżej 1000 do 4000 cm²	—	—	—	—
91430	powyżej 4000 do 10000 cm²	—	—	—	—
91440	powyżej 10000 do 20000 cm²	—	—	—	—
91450	powyżej 20000 do 40000 cm²	—	—	—	—
91460	powyżej 40000 do 70000 cm²	—	—	—	—
91470	powyżej 70000 cm²	—	—	—	—
91500	Szyby lustrzane szlifowane, polerowane, również matowane	61.034	113.292	—	—
91600	Szyby lustrzane i szkło taflowe z brzegiem szlifowanym (biseaute)	6.269	14.773	—	—
91700	Szyby lustrzane i szkło taflowe wszelkiej grubości z zaprawą lustrzaną	3	76	—	—
91800	Szyby lustrzane i szkło taflowe grubości powyżej 5 mm. ozdobne, z upiększeniami, malowidłami, również składane w oprawie miedzianej, ołowianej i t. p.	—	—	—	—
91900	Szyby lustrzane i szkło taflowe wszelkiej grubości z zaprawą lustrzaną, szyby lustrzane i szkło taflowe grubości powyżej 5 mm. ozdobne, z upiększeniami, malowidłami, również składane w oprawie miedzianej, ołowianej i t. p. — wszystko z brzegiem szlifowanym	—	—	—	—
92000	Lustra gotowe w oprawach z materjałów pospolitych, chociażby pozłacanych, posrebrzanych	0	15	24	70
92100	Lustra gotowe w oprawach z kosztownych materjałów	—	—	—	—
	Szkło taflowe z wtopioną siatką drucianą, lub z wtopionym drutem — wszelkiej grubości:				
92210	koloru naturalnego, białe	5	32	—	—
92220	szlifowane, również zabarwione w masie	—	—	—	—
92300	Szkło taflowe sklejane, chociażby z dodatkiem wkładki celuloidowej lub z innych temu podobnych materjałów	4	18	—	—
92410	Balony do fabrykacji żarówek	544	6.640	—	—
92420	Wyroby, oprócz osobno wymienionych, ze szkła białego, barwnego, przeznaczone do celów technicznych, — bez ozdób, chociażby rżnięte, szlifowane, matowane, z wtopioną siatką	2.644	17.230	—	—
	Razem	187.051	366.511	37.799	57.264
89600	Masa szklana w kawałkach do fabrykacji szkła, łom szklany	280.077	19.728	—	—
	OGÓŁEM	467.128	385.239	37.799	57.264